

Розвиток підприємництва, як принцип реалізації сучасного економічного ідеалу

*Корнієнко В. О., канд. істор. наук, доцент (ВДТУ),
Мороз О. М., канд. економ. наук, доцент (ВФ КТЕІ)*

Відомо, що економіка України сьогодні знаходиться у стані глибокої кризи. Цей стан в економіці сьогодні є також наслідком зробленого суспільством вибору щодо розподілу обмежених ресурсів. Цей вибір характеризує командно-адміністративна система, що існувала в економічному макро- і мікросередовищі продовж десятиріч. Всі обмежені ресурси, що застосовуються у виробництві, можна класифікувати за окремими ознаками.

Так, природні ресурси: орні землі, ліси, родовища мінералів, нафти, водні ресурси — входять до поняття «земля». Все, що виготовлено людиною: інструменти, машини, устаткування, фабрично-заводські, транспортні засоби, збутова мережа це капітал або інвестиційні ресурси тощо. Але сьогодні постає таке питання: яким чином можна реалізувати вибір людини в умовах обмежених ресурсів?

На сьогодні людство не знайшло кращої економічної системи, ніж система вільного підприємництва. В ній об'єднуються ефективність використання обмежених ресурсів, конкурентоспроможна якість продукції, стимулювання праці людини, ефективний розподіл суспільного продукту тощо, тобто ця система наближається до ідеальної. В цілому можна зазначити, що підприємництво — це самостійна систематична діяльність людини на власний ризик по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг, торгівлі з метою одержання прибутку. У відповідності із законом України «Про підприємництво», підприємництво і бізнес — це ідентичні поняття. Але розмежування цих понять дає можливість визначити важливу рису підприємництва, а саме: підприємництво орієнтовано на розвиток нових напрямків господарської діяльності, результати від яких обіцяють перевищити середні показники по економіці в цілому.

Такі результати обґрунтовуються економічними розрахунками, які надаються у бізнесплані. Якщо мова йде переважно не про отримання прибутку (наприклад, у випадку з реформуванням державної системи охорони здоров'я у США), то йдеться про соціальні наслідки, соціальний ефект від підприємницького проекту. В українській економіці сьогодні ще достатньо місця для впровадження найпростіших ідей. Якщо говорити про економічний стан, — він дуже скрутний, але цей стан одночасно дуже сприятливий для розвитку підприємництва. Ось саме за таких обставин

необхідно, як ніколи, стимулювання підприємницької діяльності з боку держави. Але сьогодні відбуваються такі речі, котрі залишають саму ідею підприємництва лише на рівні недосяжного економічного ідеалу для нашого суспільства.

Наприклад, замість стимулювання бізнесу підвищення розмірів мита на ввезення продукції, розповсюдження та зріст акцизних зборів, зростання всіх видів тарифів, протекціонізм. У виробничому підприємстві ці проблеми доповнюються ще й складними умовами купівлі сировини, матеріалів, навіть у рамках укладених раніше зв'язків з партнерами із країн СНД. Наведені проблеми можна вирішити, користуючись досвідом розвинутих країн. Світова економіка виділяє три основних форми організації бізнесу. Це одноосібне володіння, товариство (партнерство) та корпорація (акціонерне товариство). Кожна з них має свої переваги і недоліки.

Одноосібне володіння — це така форма організації бізнесу, за якої одна особа або одна сім'я є власником фірми. Перевага такої форми полягає у тому, що легко розпочати та припинити бізнес. Крім того, повна самостійність, незалежність, конфіденційність діяльності.

Недоліки: необмежена відповідальність, обмежені фінансові можливості, труднощі у менеджменті, фізичні та психологічні перевантаження. У нашій вітчизняній практиці слід відрізняти індивідуальне підприємництво (тобто, коли підприємництвом займається фізична особа без створення юридичної особи) від індивідуального (сімейного) та приватного підприємств. Ця різниця насамперед полягає у розмірах оподаткування. У першому випадку підприємець сплачує податки як фізична особа, у другому - підлягає подвійному оподаткуванню. У світовій практиці одноособові володіння обкладаються за ставками податків на особисті доходи. Щодо товариств (партнерств), то це така форма організації бізнесу, коли люди, не маючи достатньо коштів, часу або здібностей, щоб започаткувати та вести бізнес самостійно, об'єднуються. Укладена угода двох або більше осіб як співвласників бізнесу називається товариством (партнерством).

Переваги полягають у більш широких фінансових можливостях, ніж одноосібного володіння, крім того з'являється можливість розподілу праці, управління, її спеціалізація. Серед недоліків: необмежена відповідальність (наприклад, у повних товариствах), труднощі із розподілом прибутку між учасниками, можливість незгод між партнерами, прагнення робітників по найму бути партнерами тощо. Головні питання у процесі створення товариства — це виважений підбір партнерів та юридично компетентна підготовка установчих документів. У вітчизняній практиці до товариств (партнерств) відносяться: повне, командитне, товариство з обмеженою

відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю. На відміну від світової практики, господарські товариства підлягають подвійному оподаткуванню. У світовій практиці використовується оподаткування за ставками податків на особисті доходи. Ще однією формою організації підприємництва є корпорація (акціонерне товариство). Багато людей прагнуть прийняти участь у бізнесі, але не всі можуть необмежено відповідати по боргам підприємства.

Корпорація і є такою формою організації бізнесу, власниками якої є акціонери, що відповідають по зобов'язанням та боргам підприємства лише у межах вартості своїх акцій. Корпорація це засіб залучення людей до бізнесу з мінімальним ризиком. Безумовно, перевагою корпорації є значні фінансові можливості, тривалий життєвий цикл, легкість зміни власника. Серед недоліків: відносно великі витрати на створення та ліквідацію, подвійне оподаткування (як у світовій, так і в українській практиці: оподаткуванню підлягають як прибуток корпорації, так і дивіденди акціонерів).

У США в кінці 50-х років було дозволено створювати специфічну форму корпорацій, на які не розповсюджується подвійне оподаткування. Податки стягуються лише з дивідендів акціонерів. Корпорація може отримати таку перевагу, якщо вона має не більше, як 35 акціонерів, не має іноземних громадян серед акціонерів, випускає акції тільки одного виду, отримує прибутки з-за кордону не більше, як 80 відсотків загальної суми доходів корпорації, отримує орендну плату, ренту, дивіденди, відсоток на капітал, виручку від продажу (обміну) акцій та інших цінних паперів в обсязі 20 відсотків від загального доходу корпорацій. Основною ціллю підприємницького проекту є, як правило, отримання прибутку. Прибуток — це різниця між витратами на виробництво і збут будь-якого продукту і ціною, яку люди готові заплатити за нього.

Підприємець розпоряджається прибутком, отриманим внаслідок реалізації своєї справи. Підприємець вкладає визначену кількість ресурсів, раніше, ніж товар буде вироблено і підготовлено до продажу. Якщо не буде отриманий прибуток, то час витрачений марно, а ще гірше — коли самі вкладені ресурси загублено. Як знайти підприємницьку ідею? Існує декілька методів пошуку у цьому напрямку. Метод аналогії — передбачає використання схожого відомого рішення «підказаного» з літературних джерел чи запозиченого з практики діяльності існуючих фірм. Метод інверсії — це метод, що означає пошук підприємницької ідеї на підставі інноваційного підходу, нетрадиційних рішень, корінної перебудови проблеми, що вирішується, «зверху донизу».

Метод «мозкового штурму» передбачає творчу співпрацю певної групи спеціалістів заради вирішення проблеми шляхом проведення усної дискусії з конкретного кола питань.

Метод «колективного блокнота» — поєднує індивідуальне висування ідеї з колективною її оцінкою. Цей метод нагадує практику прийняття рішень в японських корпораціях, що базується на засадах групізму. Робочі групи всіх рівнів обговорюють ідею у власному колективі, доповнюють її, або видозмінюють, стосовно до свого власного сприйняття. Після такої «процедури» ідея має перевагу швидкого її втілення.

Нарешті, наступний крок — втілення ідеї. Але зрозуміло, щоб підприємницька ідея приносила прибуток тривалий час, необхідно організувати ефективне керівництво справою. Отже, попри дещо спеціальний фон тих економічних проблем, що на їх вказує автор, які турбують сьогодні в плані отримання підприємництвом належного статусу у нашій державі, слід зазначити, що підприємництво є суттєвим, досить визначальним конструктивним параметром економічного ідеалу нашої держави. І лише від нашої економічної політики залежить ступінь його конкретної реалізації у життя суспільства.